

Muodot uudet, perusta pysyy – journalismi elää verkoissa

Erlaisia journalistisia jos muitakin verkkojulkaisuja on Internetin kuvallisen laajenuksen World Wide Web WWW:n piiriin syntynyt noin kolmen vuoden aikana enemmän kuin kukaan tietää enää vaivautua laskemaanakaan. Kehitys vuorovaikutteiseen moniviestinverkkotekniikkaan, niin sanottuun "hypermediaan", perustuvalla alalla on oltu nopeata.

Julkaisujen – ei liene enää syytä puhua "verkkolehdistä" – ulkoasu on tähän asti koko ajan kehittynyt lähemmäs paperisia. Alun perin toki aivan muunlaisiin tarkoituksiin kuin journalistiseen julkaisemiseen kehitetyt, WWW:n taustalla olevan Hypertext Markup Language HTML -merkintäkielen peruslähdekohtiin kuuluu luulo, että viestin sisältö ja muoto olisivat erotettavissa toisistaan. WWW:n kehitys on kuitenkin johtanut nimenomaan kohti sisällön ja muodon yhdessä pitämisen mahdollistavaa välitystapaa.

Julkaisujen ulkoasu- ja rakennearioissa voi eroa paperille painamiseen verraten olettaa alkavan pian syntyä uudelleen, kun tietokoneistettujen verkkojen mahdollisuuksia aletaan täysimittaisesti käyttää. Paperisiin lehtiin verraten verkolla on vähintään viisi etua: jatkuva päivitettävyyttä, asiayhteyksiin perustuvien linkitysten mahdollisuus, tietokoneen kyky nopeasti etsiä ja esittää kaikenlaista, moniviestinominaisuudet sekä vuorovaikutteisuus.

Jutturakenteiden varsinainen kehitys verkossa ei ole vielä alkanutkaan. Kuten samasta asiasta kertovaa uutista ei kirjoiteta aivan samalla tavoin paperille painettavaan lehteen ja radioon, ei myöskään ole syytä ajatella jonkin entuudestaan tutun muodon sopivan suoraan sellaisenaan tietokoneistettuun julkaisemiseen. Tois-taiseksi juttujen rakenteet ovat kuitenkin noudatelleet paperille painettavien mallia, usein jutut jopa ovat täysin samoja. Verkkotekniikan mahdollisuuksia ei vielä käytetä paljonkaan hyväksi, vanha painolasti rasittaa; omakohtainen

arkikokemus kyllä on, että paperilehden kirjoitetun jutun lukee mielellään vain paperilta, ainakin jos sen pituus näytöllä ylittää ruudullisen tai pari.

Täysin saman sisällönkin välittäminen rinnakkaisesti sekä paperi- että verkkotoisintona vaikuttaa tarpeettomaltakin, elleivät vastaantajatunnukset ole erilliset – jos verkkojulkaisun pitäisi merkitä jotakin myös paperilehden lukijoille, sen tulisi olla erikseen ja eri tavalla tehty.

Muotojen kehittyessä uuden välineen edellyttämällä ja mahdollistamalla tavalla ei silti liene syytä uskoa, että journalismin perusteet miksikään muuttuisivat. Ajankoh-taisen, tosiasiapohjaisen, tärkeisiin asioihin keskittyvän ja journalistisin periaatein toimitetun tiedon, mielipiteiden ja muun aiheiston tarve tuskin maailmassa mihinkään katoaa, olipa tekniikka

Toimituksellisen ja ilmoitusaineiston välinen raja on pidettävä ehdottoman selvänä ja merkittynä myös verkkojulkaisussa, missä on muuten liiankin helppoa linkittää mitä tahansa mihin hyvänsä. Myös julkaisun ja sen ulkopuolisen verkkomaailmankaikkeuden eron on oltava ilman erehtymisen mahdollisuutta havaittavissa.

mikä tahansa ja esittävätkä verkkojen innokkaimmat apostolit kuinka haihattelevia käsityksiä hyvänsä.

Toimittajan työnkuva muuttuu uuden välineen myötä jonkin verran. Kun vuorovaikutteinen moniviestinverkkotekniikka mahdollistaa samassa tietokonevälitteisessä yhteydessä ja julkaisussa useimmat tunnetut ilmaisu-

muodot kirjoitetusta sanasta kuvaan ja liikkuviin kuviin, ääniin, grafiikkaan ja animaatioihin, on toimittajan epäilemättä hallittava entistä useampia ilmaisumuotoja – toisaalta eri alojen osaajien mukanaolo ja ryhmätöyden merkitys juttunteossa ja lehden kokoamisessa tähdentynevät. Toimittajan työkuva myös laajenee esimerkiksi ohjelmointirutiinien suuntaan, vaikka teknisen henkilöstön ja automaation osuudet niiden hoitamisessa lisääntyvätkin; linkitysratkaisut ovat kuitenkin aina toimittajallisen päätöksenteon piiriin kuuluvia asioita, merkitysyhteyksiin perustuvia.

Saattaapa ajatella niinkin, että toimittajan ja valokuvaajan työparin sijasta tarvitaan joskus toimit-taja, valokuvaaja, videokuvaja, äänittäjä, graafikko, informaattikko ja ohjelmoija – sekä kokonaisuutta hallitsemaan toimitussihteerin, joka on tietenkin ennen kaikkea journalisti, mutta samalla ainakin jonkin verran seivillä karkista eri aloista.

Asioita puhuttaessa olisi syytä pyrkiä täsmällisyyteen myös nyky-aikana. Erityisen kammottava esimerkki, käsittämättömästi yleistynyt ilmaus "media", on epämääräinen ja huonoa kieletä, mutta vielä pahempi ongelma on, että "medioita" – eipä todellakaan edes "mediumeita" – hokevat sekoittavat näköjään keskenään ainakin kolme täysin eri asiaa, joukkotiedotusvälineet, välitystekniikat ja viestin muodot, mikä verkkoyhteyksissä näkyy aivan erityisen selvästi.

Tämä juttu paperille painatussa Tiedotustutkimuksen numerossa on tiivistelmä, ei muuta. Varsinaisen aineisto on verkossa, Hannele Fabritiuksen ja Pasi Karosen aihe-sivusto *Tärkeät asiat: journalismi*, jonka lähtö osoite on <http://www.uta.fi/~typakarjri/>. Sivut julkistettiin vuoden 1996 loka-kuun 12. päivän alkupöytäkirjällä, ne ovat siitä pitäen eläneet ja saattavissa Tiedotustutkimuksen ilmes-tyessä olla jo ehkä hyvinkin toisen-laiset. Tarkoitus on, että sivusto pysyy nähtävillä ja keskustelupais-tallaan suoraan puheenalaisena ainakin vuoden 1997 elokuun loppuun.

PASI KARONEN

KIRJAT JA RAPORTIT

Kirjat ja raportit -uutuusluetteloa laatii Eija Poteri Nordicomissa. Hän ottaa mielellään vastaan tietoja julkaistusta kirjallisuudesta. Nordicomin kautta tieto julkaisusta tai artikkelista menee kotimaisiin Kati- ja Arto-tietokantoihin sekä pohjoismaiseen NCOM-tietokantaan.

DIGITALISOINTITYÖRYHMÄ

Yleisradiotoiminnan digitalisointi Suomessa. - Helsinki : Liikenneministeriö, 1996. - 24 s. (Liikenneministeriön julkaisuja, V 20/96). - 951-723-079-6.

ELOKUVA ja arkkitehtuuri / päätoimittaja Mikael Sundman. - Helsinki : Rakennustaiteen seura, 1996. - 125 s. - 952-90-7819-6. Seminaarijulkaisu.

HELMINEN, Marjut

Etniset vähemmistöt - maahanmuuttajat - ulkomaalaiset : kuinka raportoida? : käytännön aiheistoa journalistille. - Helsinki : Journalistien eettinen toimikunta / Suomen Journalistiliitto, 1996. - 46 s. - (SJL:n mediakriittinen julkaisusarja, 4).

HUHTAMO, Erkki

Elävän kuvan arkeologia. - Helsinki : YLE-Opetuspalvelut, 1996. - 180 s. - 951-43-0730-5.

JULKISESTI palveluksessanne : paikallisviestinnän tienviittoja / Toimittanut Marjatta Pöllänen. - Tampere : Moniviestintä, 1996. - 131 s. - 951-97236-1-7. - Teos sisältää artikkeleita julkishallinnon tiedottamisesta ja organisaatioviestinnästä.

KUNELIUS, Risto

The news, textually speaking : writings on news journalism and journalism research. - Tampere : Tampereen yliopisto, 1996. - 415 s. (Acta Universitatis Tamperensis, ser A, vol 520). - 951-44-4067-6. - Väitöskirja.

LOUHIVUORI, Leena

Sparrausrinki : elokuvan tekemisen vaikea taito. - Helsinki : AVEK, 1996. - 147 s. (AVEK-julkaisut, 1/96). - 952-5152-00-6.

PETRELL, Katarina

Kvinnan som medel för marknadsföringsåtgärder : en kvinnorättslig studie av reklamens kvinnobild och jämställdheten mellan könen. - Helsingfors : Helsingfors universitet, 1996. - 121 s. (Publikationer av institutionen för privaträtt vid Helsingfors universitet, 48). - 951-45-7441-9.

SEPPÄLÄ, Olli & LATVANEN, Marko

Vapahtajia valkokankaalla : Jesus-hahmo elokuvassa. - Helsinki : Kirjapaja, 1996. - 179 s. - 951-625-359-8.

SILMÄ : näkökulmia visuaaliseen kulttuuriin / toim. Jukka Sihvonnen. - Turku : Turun yliopisto, 1996. - 164 s. (Turun yliopisto, taiteiden tutkimuksen laitos. Sarja A; 35). - 951-29-0764-X.

THÖLIX, Birger

Alla våra gårdagar : tidningen som historia och efterglöd. - Vasa : Vasabladet, 1996. - 399 s. - 952-90-7453-0. - Teos on Vasabladet -lehden historiikki 1912-1962.

WIİK, Jan-Erik

Vigdade vyer, raserade gränser : Finlandssvensk radio & TV i 70 år. - Helsinki : Yleisradio, 1996. - 267 s. - 951-43-0716-X.

VILHUNEN, Jukka

Lisääntyvä TV-tarjonta ja riippumattomat tuotantoyhtiöt. - Helsinki : Liikenneministeriö, 1996. - 30 s. (Liikenneministeriön julkaisuja, V 26/96). - 951-723-086-9.

ARTIKKELIT

ALASUUTARI, Pertti

Alkoholi- ja viestintäpolitiikka kulttuurisena protektionismina. - Alkoholipolitiikka 61 (1996) 4, ss. 255-263.

ESKOLA, Katriina

Kaipaako huomispäivän lukija painettua sanaa? : Euroopan yhdenyhtymisen ja tietoverkot asettavat haasteita sanomalehdille. - Kulttuuritutkimus 13 (1996) 3, ss. 17-20.

HERBERTS, Kjell

Finlandssvenskt, finskt och rikssvenskt : finlandssvenskarnas massmediavanor. - Åbo : Åbo Akademi, 1995. (Meddelanden från ekonomisk-statsvetenskapliga fakulteten vid Åbo Akademi. Ser. A:441), ss. 143-156.

MONTONEN, Marjatta

Alkoholimainonta etsii uusia kanavia. - Alkoholipolitiikka 61 (1996) 3, ss. 217-229. - Artikkelin on julkaistu myös ruotsinkielisenä Nordisk Alkoholitidskrift -lehdessä (1996) 2, ss. 92-104.

PIETIKÄINEN, Sari &

LUOSTARINEN, Heikki
Vähemmistöt suomalaisessa julkisuudessa. - Teoksessa: Vähemmistöt ja niiden syrjintä Suomessa / Toim. Taina Dahlgren et al. - Helsinki : Yliopistopaino, 1996. - 951-570-299-2, ss. 171-198.

SAUKKO, Paula

A little village in a big world : young squatters and the limits of news. - Teoksessa: Globalization, communication and transnational civil society / edited by Sandra Braman & Annabelle Sreberny-Mohammadi. - Cresskill : Hampton Press, 1996. - 1-57273-020-X, ss. 243-262.

VÄRTÖ, Petteri

Hollywoodin viskisiepot suomalaisessa humalassa. - Alkoholipolitiikka 61 (1996) 1, ss. 9-17.